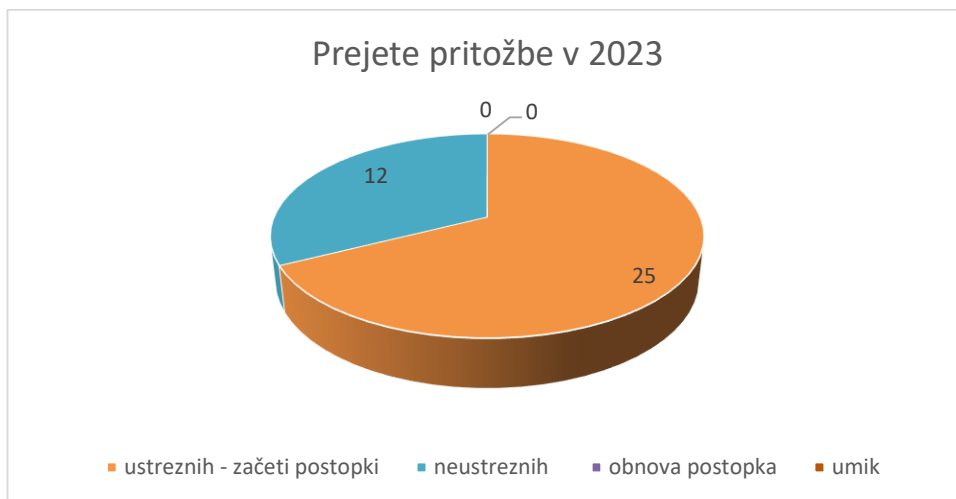

Statistika dela Novinarskega častnega razsodišča DNS in SNS za leto 2023

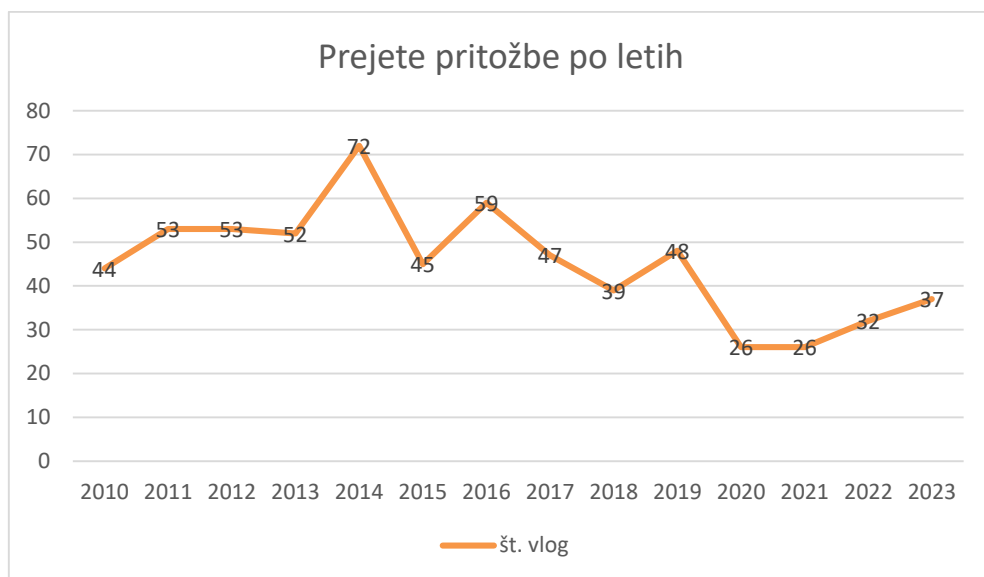
1. Novinarsko častno razsodišče (NČR), skupni organ Sindikata novinarjev Slovenije in Društva novinarjev Slovenije, je od 31. decembra 2022 do 31. decembra 2023 prejelo 37 pritožb. Od tega je bilo 25 pritožb ustreznih za začetek postopka, 12 pritožb pritožniki niso ustrezno dopolnili ali pa so zamudili rok za pritožbo, zato jih razsodišče ni obravnavalo. Razsodišče ni prejelo vlog za obnovo postopka ali umika pritožbe. Je pa prvič prejelo odstop prijave Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije, katere obravnavo je zavrnilo.

Leta 2023 je Novinarsko častno razsodišče prejelo 5 pritožb več kot leta 2022 in 13 pritožb več kot leta 2021. Po dveh letih naraščanja števila pritožb že lahko rečemo, da se je trend padanja števila vloženih pritožb ustavil. To kaže na pravilnost predvidevanja, da je bila najverjetnejši razlog za manj pritožb pandemija covid-19.

Se je pa leta 2023 ponovno povečal delež neustreznih pritožb: leta 2022 je bil 15-odstoten, lani 32-odstoten. Številni pritožniki od uvedbe spletnega obrazca za oddajo pritožbe namreč navedejo le osnovne podatke in člene Kodeksa novinarjev Slovenije, ki naj bi bili kršeni, domnevnih kršitev pa ne obrazložijo. Ker pritožb kljub pozivom k dopolnitvi praviloma ne dopolnijo, jih razsodišče zavrže. Leta 2020 je NČR zavrglo 38 odstotkov takšnih pritožb, leta 2021 blizu 31 odstotkov.

Po novem se povečuje število pritožb zoper objave na FB-straneh medijev. Leta 2023 je razsodišče prejelo dve tovrstni pritožbi in eno pritožbo zaradi objave pisma bralcev. Ker razsodišče v skladu s Pravilnikom o delu razsodišča zaenkrat obravnava le vsebine, ki so objavljene v medijih, vpisanih v razvid medijev, ne obravnava pa kršitev v pismih bralcev, te pritožbe uvršča med neustrezne pritožbe in jih ne obravnava.

2. Leta 2023 je več kot eno pritožbo vložila le ena pritožnica, pa še ta ni dopolnila svoje pritožbe, zato je razsodišče ni obravnavalo.

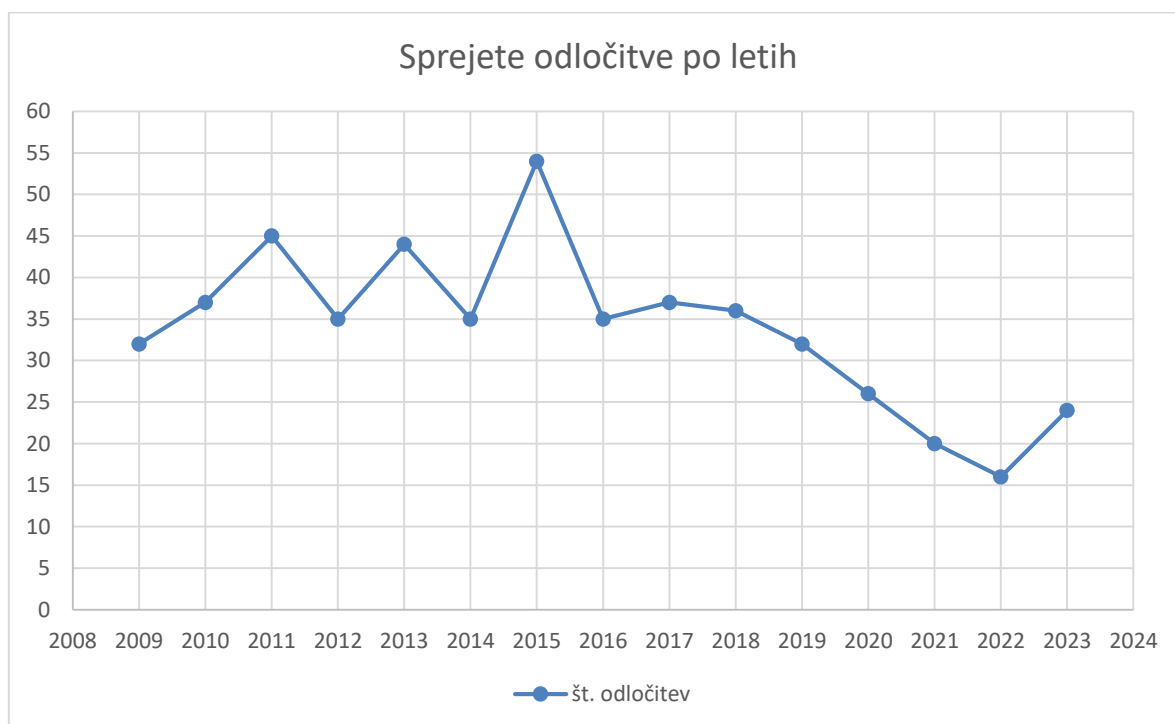
Po številu pritožnikov, ki so vložili več kot eno pritožbo, izstopa leto 2022, ko je bilo 6 takšnih, kar je največ, odkar spremljamo statistiko dela razsodišča. Največ pritožb je vložil Sindikat novinarjev Slovenije - 4. V treh primerih je razsodišče ugotovilo tudi kršitev kodeksa. Tri pritožbe je vložila Občina Vrhnika, njen župan Danijel Cukjati pa še dve dodatni pritožbi. Občina Vrhnika je pritožbe vlagala tudi leta 2023. Redni pritožnik je tudi Bojan Prosenc. Kolektivna organizacija AIPA je tudi leta 2022 vložila dve pritožbi. Ocenjujemo, da so razlogi za pogostejše vlaganje pritožb (več kot ene) raznovrstni in se razlikujejo od pritožnika do pritožnika. Pritožbe sindikata so povezane z razmerami na RTVS, pritožbe Občine Vrhnika pa s problematičnim odnosom med županom in dopisnico RTVS.

Od tu dalje statistika zajema leta 2023 sprejete odločitve razsodišča in ne prejetih pritožb.

Razsodišče namreč v tekočem letu sprejema odločitve tudi v primerih, za katere so bile pritožbe oddane v preteklem letu.

3. Leta 2023 je NČR sprejelo 24 odločitev, kar je 8 več kot leto prej.

Leta 2021 je sprejelo 20 stališč in razsodb, leta 2020 pa 26. Leta 2018 je razsodišče sprejelo 36 odločitev, kar je še primerljivo s preteklimi leti. Število sprejetih odločitev spremlja število vloženih pritožb, zato je logično, da se je začelo povečevati.

Razsodišče obravnava precej več pritožb zoper novinarke in novinarje, ki niso člani novinarskih organizacij. Ocenjujemo, da je v novinarske organizacije včlanjenih okoli 40 odstotkov slovenskih novinarjev.

Leta 2021 se je bistveno spremenilo razmerje med odločitvami, pri katerih je bila ugotovljena kršitev kodeksa, in tistimi, kjer kršitve ni bilo. Kršitev je bila ugotovljena v 14 od 20 razrešenih primerih oziroma v 70 odstotkih primerov. Leta 2022 je razsodišče kršitev ugotovilo v 61 odstotkih primerov, kar je še vedno precej več kot v preteklih letih, ko je razsodišče v povprečju v polovici primerov ugotovilo kršitev enega ali več členov kodeksa. Ta trend se je nadaljeval tudi leta 2023: razsodišče je v 67 odstotkih primerov ugotovilo, da je novinar/novinarica kršil(a) vsaj enega od očitanih mu/ji členov Kodeksa novinarjev Slovenije.

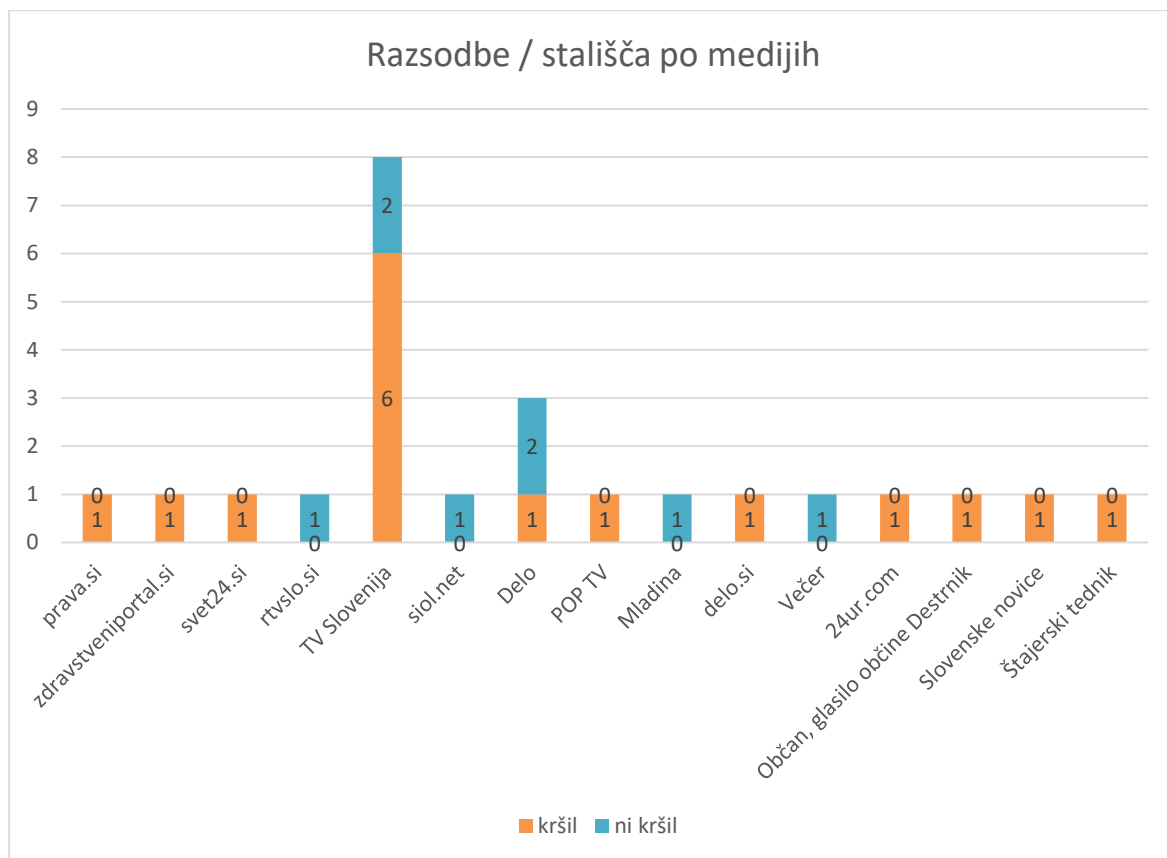

Na podlagi navedenega lahko sklenemo, da razsodišče zadnja leta prejme manj pritožb, a so te v večji meri utemeljene.

- 4. Leta 2023 je razsodišče tako kot leta 2022 največ pritožb razrešilo zoper novinarje TV Slovenija in časnika Delo. Kar zadeva druge medije, je razsodišče obravnavalo po en primer za vsakega. Novinarji TV Slovenija so kodeks kršili 6-krat v osmih obravnavanih primerih, novinarji Dela pa enkrat v treh primerih.**

Leta 2021 je razsodišče razrešilo največ pritožb zoper novinarje Dela in Slovenskih novic. Novinarji Dela so kodeks kršili v treh od štirih primerov, novinarji Slovenskih novic pa v dveh od treh. Tri obravnavane pritožbe so se nanašale na novinarje Pop TV, v dveh primerih so kršili kodeks, po dve pa na Reporter in TV Slovenija.

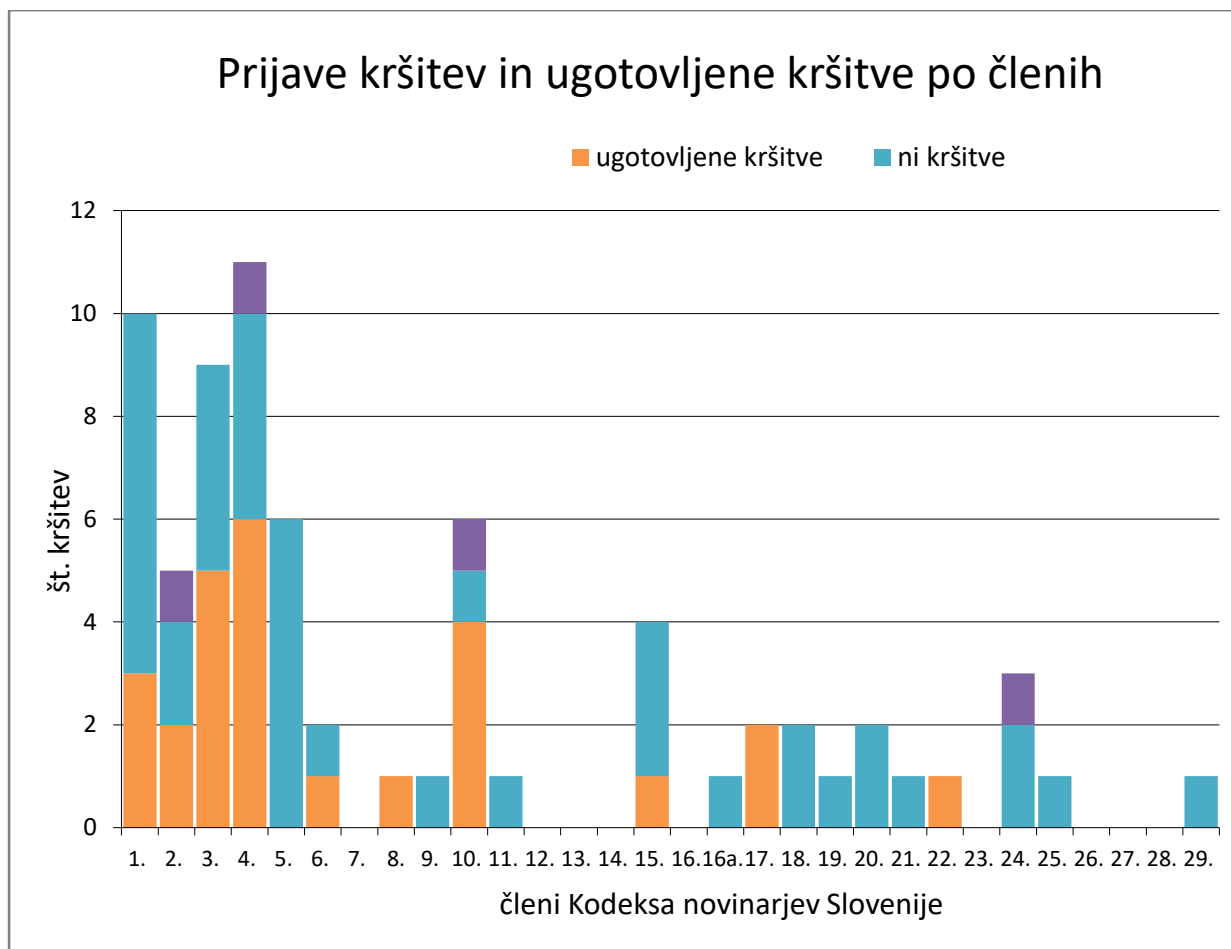
Leta 2020 je razsodišče razrešilo največ pritožb, povezanih z delom novinarjev Slovenskih novic in portala Siol.net. Slovenske novice so kodeks kršile dvakrat, Siol.net pa trikrat. Po dve kršitvi je razsodišče ugotovilo tudi pri obravnavi pritožb zoper novinarje Planeta TV in nove24tv.si. Preostale pritožbe so se nanašale na novinarje drugih medijev.

Zoper druge medije je bila vložena po ena pritožba. Iz statistike je razvidno, da NČR dobiva pritožbe proti različnim medijem. V primerih, v katerih je NČR ugotovilo kršitev Kodeksa novinarjev Slovenije, novinar največkrat ni kršil vseh očitanih členov, ampak le nekatere.

5. V razsodbah/stališčih, sprejetih leta 2023, je NČR tako kot leta 2022 največkrat potrdilo kršitev 4. člena kodeksa, ki se nanaša na zamolčanje informacij, ključnih za razumevanje teme.

V obeh letih je razsodišče prejelo 11 prijav kršitve 4. člena. To, da je pritožnike največkrat zmotila domnevno enostranska oziroma pristranska obravnava teme, odraža aktualne medijske razmere. Bistvena razlika med obema letoma je, da je razsodišče leta 2022 kršitev 4. člena ugotovilo le dvakrat, leta 2023 pa je bil 4. člen tudi v absolutnem številu največkrat (6-krat) kršeni člen kodeksa. Velik del teh kršitev je bilo ugotovljenih v prispevkih TV Slovenija. 4. členu sledita 3. in 10. člen. Glede očitanih kršitev je tradicionalno visoko 1. člen kodeksa. Leta 2022 so novinarji največkrat kršili ta člen, pogosto pa tudi 3. in 18. člen, leta 2021 pa 3. člen kodeksa. V letih 2020 in 2019 je bil to 1. člen Kodeksa novinarjev Slovenije.

Novinarjem so pritožniki (11) najpogosteje očitali kršitev **4. člena** kodeksa, ki pravi, *da novinar ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme*. NČR je ugotovilo 6 kršitev 4. člena kodeksa.

Na drugem mestu po številu očitanih kršitev (10) je **1. člen**, ki od novinarja zahteva, *da preverja točnost zbranih informacij in se izogiba napakam. Svoje napake — četudi nenamerne — mora priznati in popraviti*. Kršitev je razsodišče ugotovilo trikrat.

Sledi mu **3. člen** (9), ki zahteva, *da mora novinar pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti*. Po mnenju razsodišča je bil 3. člen kršen petkrat, kar pomeni, da je to druga najpogostejša kršitev v letu 2023.

Letu 2023 se je nadaljevalo visoko število (6) očitanih kršitev **10. člena** kodeksa, ki pravi, *da montaža, napovedi, naslovi in podnapisi ne smejo potvarjati vsebine. Primerno mora biti označena*

tudi simbolna ali arhivska slika. Ugotovljene so bile 4 kršitve, kar pomeni, da je bil 10. člen glede na očitane kršitve tretji po vrsti. Leta 2021 je bil 10. člen, za primerjavo, novinarjem očitani le enkrat.

Prav tolikokrat kot kršitev 10. člena je bila novinarjem očitana tudi kršitev **5. člena** (6), ki določa, da mora *novinar opozoriti, ko objavlja nepotrjene informacije, govorice ali ugibanja*, kršitev člena ni bila ugotovljena.

Po številu očitanih kršitev sledi **2. člen** (5), ki zahteva da se mora *novinar izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev*. Novinarji so 2. člen kršili dvakrat.

V enem primeru je bil po mnenju razsodišča kršen **15. člen** kodeksa, ki novinarja zavezuje, *da loči informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja*. Kršitev 15. člena je bila novinarjem očitana štirikrat.

Sledi mu **24. člen** (3), ki pravi, da *če je novinar vpleten v dogodke, o katerih poroča, in je v konfliktu interesov, mora to razkriti ali se iz poročanja izločiti*. Razsodišče ni ugotovilo kršitev.

Dvakrat je bila novinarjem očitana kršitev **17. člena**, ki ureja *pravico posameznika do zasebnosti in novinarja zavezuje, da se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju zasebnosti v javnosti*. Razsodišče je ugotovilo dve kršitvi.

Dvakrat sta pritožnika očitala tudi kršitev **6. člena**, ki določa, da mora *novinar, kadar je le mogoče, navesti vir informacije*. Razsodišče je ugotovilo eno kršitev.

Po dvakrat je bila novinarjem očitana tudi kršitev **18. in 20. člena**. *Prvi zahteva spoštovanje domneve nedolžnosti, drugi pa izogibanje stereotipom*. Razsodišče očitkov o kršitvah ni potrdilo.

V enem primeru je pritožnik novinarju očital kršenje **8. člena**, ki se nanaša na *varovanje anonimnosti vira informacij*, v enem pa **22. člen**, ki zahteva da *novinar v prispevkih o spolnih zlorabah in družinskih tragedijah ne sme razkriti identitete žrtev in njihovih svojcev, identitete storilcev pa ne sme razkriti, kadar bi s tem razkril identiteto žrtev. Enako velja za prispevke o drugih kaznivih dejanjih, če so vanje vpleteni mladoletniki. Identiteto lahko razkrije s soglasjem polnoletne žrtve*. Obe kršitvi je NČR potrdilo.

V Ljubljani, 28. marca 2024

Pripravila: Špela Stare, generalna sekretarka Društva novinarjev Slovenije